

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Promemorian Oriktiga inskrivningar av servitut och nyttjanderätter i fastighetsregistret (Ds 2010:43)

Rikssarkivet har tagit del av rubricerade promemoria. Rikssarkivet bedömer att förslaget om preklusionlag kan komma att fordra en avsevärd resursinsats hos Rikssarkivet, som dock inte framgår i promemorian, och tillbakavisar det. Rikssarkivet lämnar följande synpunkter på förslagen.

Avsnitt 3.6 Oriktiga inskrivningar

I kapitlet nämns att de diskuterade inskrivningarna var korrekta när de infördes i registret. Rikssarkivets vill därför framhålla vikten av att de ursprungliga uppgifterna går att spåra bakåt i tiden.

I promemorian betecknas förfarandet att oriktiga inskrivningar tas bort ur registret som ”städning” (Ds 2010:43, s. 65). Vidare föreslås att det inte behöver framgå av registret att inskrivningar som inte förnyas tas bort ur fastighetsregistret (Ds 2010:43, s. 122). Rikssarkivets ståndpunkt är att denna typ av formuleringar eller förslag inte är lämpliga, eftersom de inte överensstämmer med följande reglering av rättssäkerheten. Enligt 50 § förordningen (2000:308) om fastighetsregister ska hänvisningar till akter som avser dödade eller borttagna inskrivningar föras in i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Detta regleras närmare beträffande inskrivningar av nyttjanderätter och servitut i 4 kap. 48 § andra stycket Lantmäteriets föreskrifter (LVMFS 2006:1) om hur fastighetsregistrets inskrivningsdel ska föras. Där framgår att då nyttjanderätten eller servitutet dödas eller avförs ska inskrivningen föras till äldre förhållanden.

Avsnitt 6 Dödning av inskrivningar

Rikssarkivet instämmer i förslaget att det genom ett förenklat dödningsförfarande ska vara möjligt att avföra oriktiga inskrivningar, såsom servitut och nyttjanderätter, ur fastighetsregistret. Detta anser Rikssarkivet bör ske genom de åtgärder från inskrivningsmyndigheten som utredaren föreslår.

Rikssarkivet har med stort intresse tagit del av promemorian. De problem som oriktiga inskrivningar i fastighetsregistret för med sig är väl kända för Rikssarkivet. Då inskrivningsväsendet under Domstolsverkets huvudmannaskap

omorganiserades i början av 2000-talet överlämnades inskrivningsmyndigheternas och deras föregångares arkiv till Riksarkivet. En nationell arkivdepå för inskrivningshandlingar förlades till Landsarkivet i Härnösand, som fr.o.m. den 1 januari 2010 är en avdelning inom Riksarkivet. Då huvudmannskapet för inskrivningsväsendet fr.o.m. den 1 juli 2008 övergick till Lantmäteriet, överlämnade Domstolsverket till Riksarkivet också det material som tillkommit fram till dess. Riksarkivet förvarar i dag inskrivningshandlingar omfattande tiden 1933 -- 2008-05-31.

Riksarkivet har mot den bakgrunden anledning att anta att oriktiga inskrivningar av servitut och nyttjanderätter i fastighetsregistret medför att Riksarkivet varje år får motta ett betydande antal kopiabeställningar av inskrivningshandlingar i samband med överlåtelser av fastigheter som berörs av sådana inskrivningar. I utredningen konstateras också att äldre originalhandlingar rörande servitut och nyttjanderätter ofta har kommit bort och att den som vill ta del av sådana handlingar i dessa fall måste vända sig till arkivmyndigheten. Riksarkivet välkomnar därför utredarens förslag att dödning av inskrivningar i fastighetsregistret ska kunna ske utan att upplåtelsehandlingen lämnas in till inskrivningsmyndigheten.

Avsnitt 10 Andra åtgärder mot oriktiga inskrivningar

Utredaren föreslår dels att inskrivningsmyndigheten i ökad utsträckning bör ta initiativ till att oriktiga inskrivningar tas bort, dels att ordningen med lantmäterimyndighetens bortintygande utvidgas till att också innebära ett konstaterande av att rättigheter har upphört eller på något annat sätt inte alls är giltiga. I det första fallet anser utredaren att inskrivningsmyndigheten redan har den möjligheten med stöd av 23 kap. 6 § andra stycket jordabalken, men tolkar bestämmelsen väl försiktigt. I det andra fallet anser utredaren att det är Lantmäteriets ansvar som personuppgiftsansvarig att se till att fastighetsregistret inte innehåller oriktiga uppgifter och att ett utökat bortintygande kan ses som ett sätt att höja kvaliteten på registeruppgifterna.

Riksarkivet instämmer i utredarens förslag, eftersom det på sikt är sannolikt att Riksarkivet får ta emot färre kopiabeställningar av inskrivningshandlingar rörande oriktiga inskrivningar och att kvaliteten på fastighetsregistret höjs om förslagen antas.

Avsnitt 12 Ett alternativt förslag: Krav på förnyelse av inskrivningar – preklusion

Riksarkivet delar utredarens egen ståndpunkt och tillbakavisar förslaget om preklusion. Riksarkivet har inte möjlighet att uppfylla den serviceinsats en ny preklusionslagstiftning kommer att medföra. Riksarkivet anser det som sannolikt att en mycket stor andel av de som berörs av inskrivningarna, kommer att vilja ta del av uppgifter i underlag för inskrivningar eftersom de inte framgår helt av registret.

Riksarkivets erfarenhet är att myndigheters registervård alltid medför utredningar grundade på arkivhandlingar som innebär en ökad belastning på verksamheten.

2011-02-28

Dnr RA 04-2010/5699
Ert Dnr Ju2010/9108/L1

Detta faktum tas sällan med i olika beräkningar för tänkta arbetsinsatser, men är en viktig del för ett genomförande inom rimlig tid. Det bör alltså enligt Riksarkivet särskilt observeras att de kostnader för utredningsarbete och arbetsinsatser som nämns för Lantmäteriets divisioner inskrivning respektive fastighetsbildning, i själva verket till stora delar kan komma att drabba Riksarkivet.

Beslutande i detta ärende har varit riksarkivarien Björn Jordell. Närvarande vid ärendets slutgiltiga handläggning har även varit enhetschefen Håkan Lövblad och arkivarien Niklas Wiberg, föredragande.

Björn Jordell

Niklas Wiberg